

Oceny sytuacji finansowej gospodarstw domowych

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W naszych badaniach od kilku dekad śledzimy zmiany zachodzące w położeniu materialnym polskiego społeczeństwa. Regularnie – co miesiąc – pytamy o ocenę warunków materialnych gospodarstw domowych oraz poziomu życia, a także o przewidywania w tym zakresie na najbliższy rok. Zazwyczaj raz w roku pogłębiamy tę problematykę, pytając o sposoby gospodarowania pieniędzmi oraz poczucie zagrożenia biedą¹.

Z danych GUS wynika, że średnioroczny wzrost cen towarów i usług w roku 2023 wyniósł 11,4% r/r i był mniejszy niż 2022 roku (wówczas wyniósł 14,4% i był najwyższy od ćwierćwiecza)². Po spadku realnych wynagrodzeń w roku 2022, w 2023 roku nastąpił ich realny wzrost. Realne płace w sektorze przedsiębiorstw wzrosły o 0,5% r/r, a jeszcze mocniej wzrosła siła nabywcza emerytur i rent (o 4,7% r/r w przypadku pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych i o 10% r/r w przypadku rolników indywidualnych). Czy i jak te zmiany wpłynęły na sytuację finansową Polaków i ich poczucie zagrożenia biedą?

SPOSOBY GOSPODAROWANIA PIENIĘDZMI I ZAGROŻENIE BIEDĄ

Ponad połowa badanych, charakteryzując sposób gospodarowania pieniędzmi w swoim gospodarstwie domowym, deklaruje, że żyje na średnim poziomie – starcza im na co dzień, lecz muszą oszczędzać na poważniejsze wydatki (52%). Co trzeci ankietowany ocenia, że żyje mu się dobrze lub bardzo dobrze – starcza mu na wiele bez specjalnego oszczędzania (29%) bądź też może sobie pozwolić na pewien luksus (4%). Co siódmy respondent deklaruje, że żyje skromnie – musi na co dzień bardzo

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (407) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 7 do 17 marca 2024 roku na próbie liczącej 1089 osób (w tym: 60,8% metodą CAPI, 24,3% – CATI i 14,9% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcję wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

² Zob. *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2023 roku*, GUS, styczeń 2024 oraz *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2022 roku*, GUS, styczeń 2023.

oszczędnie gospodarować pieniędzmi (14%), a bardzo niewielu, że bardzo biednie – nie starcza im nawet na podstawowe potrzeby (1%).

CBOS

RYS. 1. Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

- Żyjemy bardzo biednie – nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby
- Żyjemy skromnie – musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować
- Żyjemy średnio – starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy
- Żyjemy dobrze – starcza nam na wiele bez specjalnego oszczędzania
- Żyjemy bardzo dobrze – mogę (możemy) pozwolić sobie na pewien luksus
- Trudno powiedzieć

TABELA 1

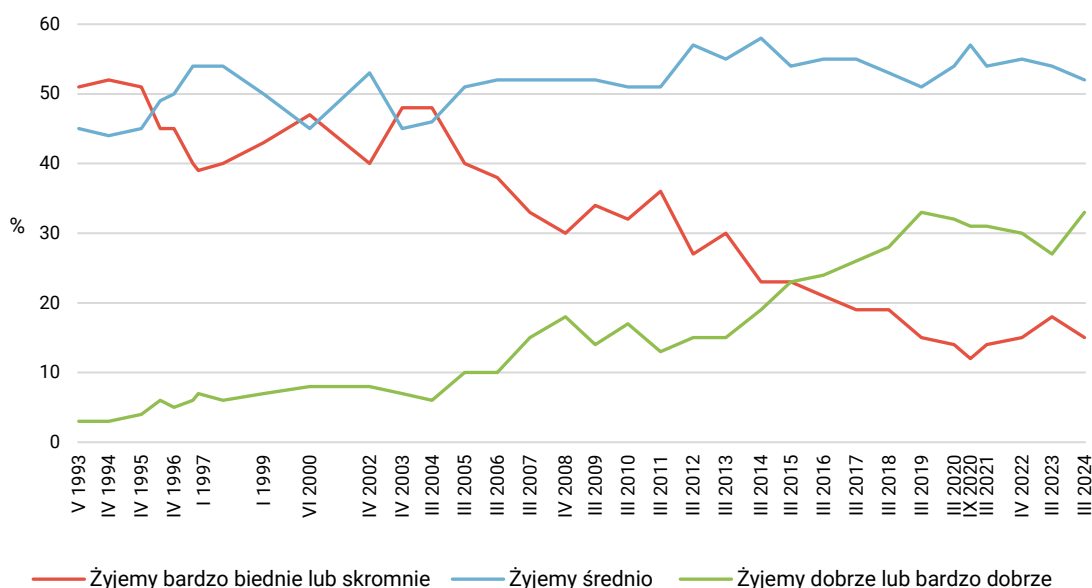
Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12	III '13	III '14	III '15	III '16	III '17	III '18	III '19	III '20	IX '20	III '21	IV '22	III '23	III '24
	w procentach																			
Żyjemy bardzo biednie – nie starcza mi (nam) nawet na podstawowe potrzeby	8	5	4	6	5	3	3	5	3	3	3	2	2	1	1	<0,5	1	1	2	1
Żyjemy skromnie – musimy na co dzień bardzo oszczędnie gospodarować	30	28	26	28	27	33	24	25	20	20	18	17	17	14	13	12	13	14	16	14
Żyjemy średnio – starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy	52	52	52	52	51	51	57	55	58	54	55	55	53	51	54	57	54	55	54	52
Żyjemy dobrze – starcza nam na wiele bez specjalnego oszczędzania	9	14	17	13	15	12	15	14	17	21	21	24	26	30	30	28	28	27	24	29
Żyjemy bardzo dobrze – mogę (możemy) pozwolić sobie na pewien luksus	1	1	1	1	2	1	0	1	2	2	3	2	2	3	2	3	3	3	3	4
Trudno powiedzieć	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	1

W ciągu ostatniego roku oceny poziomu życia poprawiły się. Zwiększył się odsetek osób deklarujących, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze (z 27% do 33%), a zmniejszył tych, którym żyje się bardzo biednie lub skromnie (z 18% do 15%). Obecnie udział zadowolonych z sytuacji finansowej należy do najwyższych w historii naszych badań. Równie wysoki odsetek pozytywnych ocen rejestrowaliśmy w roku 2019, natomiast najniższy odsetek żyjących bardzo biednie lub skromnie – w drugiej połowie 2020 roku. W kolejnych latach – aż do tego roku – oceny te były trochę gorsze.

Uwzględniając natomiast dłuższą perspektywę, obejmującą ostatnie trzy dekady, można zauważyć ogromną poprawę w postrzeganiu własnej sytuacji finansowej. Do roku 2015 udział deklarujących biedne lub skromne życie był wyższy niż żyjących dobrze lub bardzo dobrze, a od 2016 roku niezmiennie przeważa udział tych drugich.

CBOS

RYS. 2. Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania pieniędzmi w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Zadowolenie z poziomu życia częściej wyrażają ankietowani z gospodarstw domowych o wyższych dochodach *per capita*. Respondenci o niższych dochodach na osobę w gospodarstwie domowym – do 1999 zł – wyraźnie częściej niż pozostali deklarują, że w ich gospodarstwach żyje się biednie lub skromnie (31%), natomiast wraz ze wzrostem dochodów rośnie też odsetek badanych zadowolonych z poziomu życia. Jedynie wśród najlepiej sytuowanych, z gospodarstw domowych, w których dochody na osobę wynoszą co najmniej 4000 zł, większość deklaruje, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze (62%). Natomiast respondenci o niższych dochodach najczęściej twierdzą, że żyje im się średnio – starcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze zakupy.

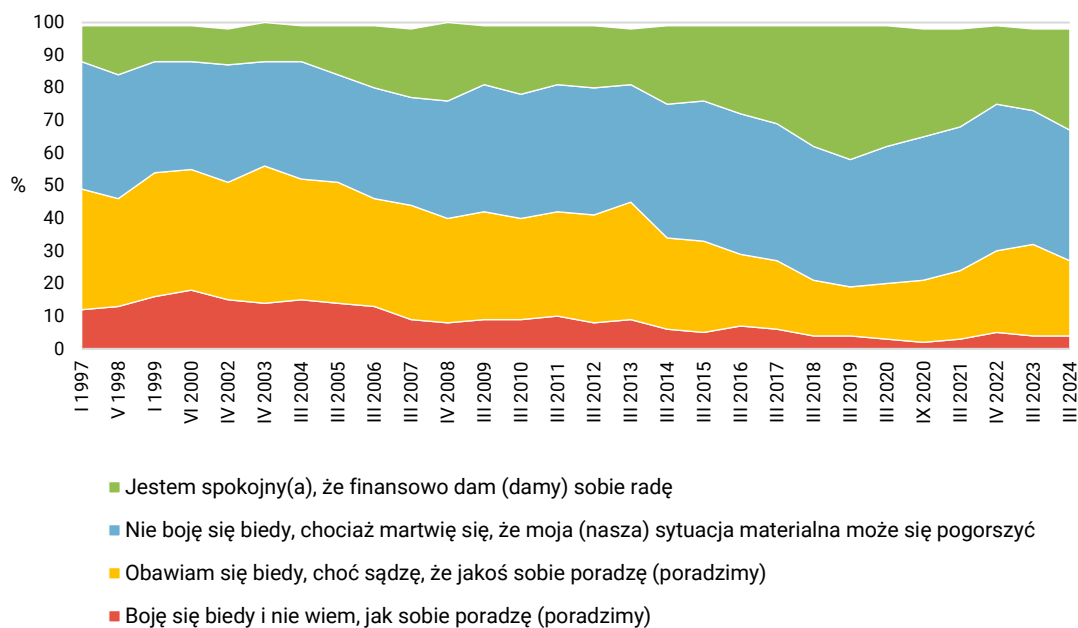
Oceny poziomu życia w znacznej mierze zależne są od wieku i wykształcenia. Częściej zadowolenie wyrażają młodszy ankietowani – do 44 roku życia (39–46% w zależności od kategorii), a wraz

z wiekiem rośnie też udział deklarujących skromne lub bardzo skromne życie (25% badanych w wieku 65+). Generalnie badani lepiej wykształceni częściej deklarują, że w ich gospodarstwach domowych żyje się bardzo dobrze lub dobrze, a rzadziej – że bardzo skromnie lub skromnie. W grupach społeczno-zawodowych stosunkowo najczęściej z poziomu życia wyrażają pracujący na własny rachunek (68%) oraz kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (63%), a niezadowolone – renciści (34%).

Obecnie więcej niż co czwarty badany obawia się biedy (27%), w tym 23% uważa, że jakoś sobie poradzi, a 4% odczuwa bezradność. Pozostali nie obawiają się biedy, przy czym dwie piąte (40%) boi się pogorszenia sytuacji materialnej, a blisko co trzeci (31%) jest całkowicie spokojny o swoją finansową przyszłość.

CBOS

RYS. 3. Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?

Pominięto odpowiedzi „Trudno powiedzieć”

TABELA 2

Które z poniższych stwierżeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?	Wskazania respondentów według terminów badań																			
	III '06	III '07	IV '08	III '09	III '10	III '11	III '12	III '13	III '14	III '15	III '16	III '17	III '18	III '19	III '20	IX '20	III '21	IV '22	III '23	III '24
	w procentach																			
Jestem spokojny(a), że finansowo dam (damy) sobie radę	19	21	24	18	21	18	19	17	24	23	27	30	37	41	37	33	30	24	25	31
Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że moja (nasza) sytuacja materialna może się pogorszyć	34	33	36	39	38	39	39	36	41	43	43	42	41	39	42	44	44	45	41	40
Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzę (poradzimy)	33	35	32	33	31	32	33	36	28	28	22	21	17	15	17	19	21	25	28	23
Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzę (poradzimy)	13	9	8	9	9	10	8	9	6	5	7	6	4	4	3	2	3	5	4	4
Trudno powiedzieć	1	2	0	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	2	2

W ciągu ostatniego roku wyraźnie zmniejszył się odsetek badanych obawiających się biedy (z 32% do 27%), a wzrósł spokojnych o swoją finansową przyszłość (z 25% do 31%). Najniższy w historii naszych badań poziom obaw przed biedą i zarazem najwyższy odsetek całkowicie spokojnych o swoją finansową przyszłość zarejestrowaliśmy w roku 2019. Wydarzenia kolejnych lat, a wśród nich pandemia, wojna za naszą wschodnią granicą oraz dynamicznie rosnące ceny zachwiały finansowym bezpieczeństwem Polaków. W kolejnych latach obawy przed biedą rosły i dopiero w tym roku zarejestrowaliśmy ich spadek. Biorąc pod uwagę dłuższą perspektywę, obejmującą ostatnie ćwierćwiecze, można stwierdzić, że obawy przed biedą bardzo wyraźnie zmaląły. Pod koniec ubiegłego wieku i w pierwszych latach obecnego stulecia udział deklarujących tego typu obawy wśród dorosłych Polaków był mniej więcej dwukrotnie większy.

Poczucie zagrożenia biedą częściej niż pozostali wyrażają badani niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych (76%), o niższych dochodach *per capita*, nieprzekraczających 1999 zł (od 45% do 53% w zależności od kategorii), a także większość żyjących skromnie lub bardzo biednie (61%). Uwzględniając natomiast pozostałe charakterystyki społeczno-demograficzne zauważyć można, że częściej tego typu obawy deklarują starsi ankietowani, mający co najmniej 65 lat (34%), mieszkańcy wsi (36%), osoby z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (48%). W grupach społeczno-zawodowych są to najczęściej rolnicy (46%) oraz renciści (45%).

TABELA 3

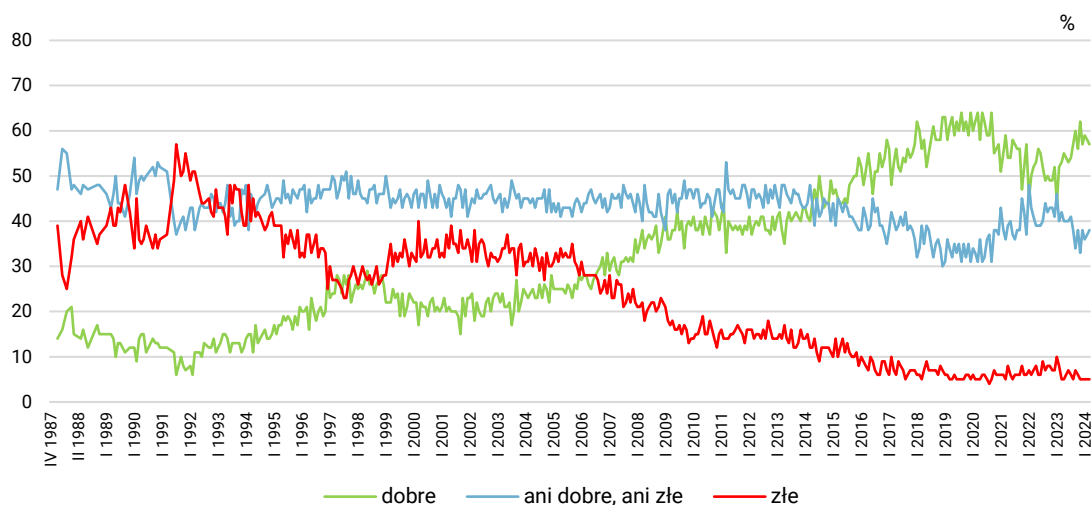
Sposób gospodarowania pieniędzmi	Deklarowane poczucie bezpieczeństwa materialnego				
	Jestem spokojny(a), że finansowo damy sobie radę	Nie boję się biedy, choć martwię się, że nasza sytuacja może się pogorszyć	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzimy	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzimy	Trudno powiedzieć
	w procentach				
Żyjemy skromnie lub bardzo biednie	10	27	46	15	1
Żyjemy średnio	18	49	28	3	2
Żyjemy dobrze lub bardzo dobrze	62	32	6	1	0

WARUNKI MATERIALNE GOSPODARSTW DOMOWYCH – OCENY I PRZEWIDYWANIA

W marcu 2024 roku 57% badanych dobrze oceniało warunki materialne swoich gospodarstw domowych, blisko dwie piąte (38%) – przeciętnie, a relatywnie niewiele – źle (5%). W ciągu ostatniego roku te oceny nieznacznie się poprawiły. Biorąc pod uwagę trochę dłuższą perspektywę zauważyć można, że Polacy byli najbardziej zadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych w okresie poprzedzającym pandemię. W kolejnych latach nastąpiło pogorszenie. Stosunkowo najgorsze oceny w tym czasie zarejestrowaliśmy na początku 2023 roku, w okresie wysokiej inflacji (w styczniu 2023 roku inflacja wyniosła 16,6% r/r).

CBOS

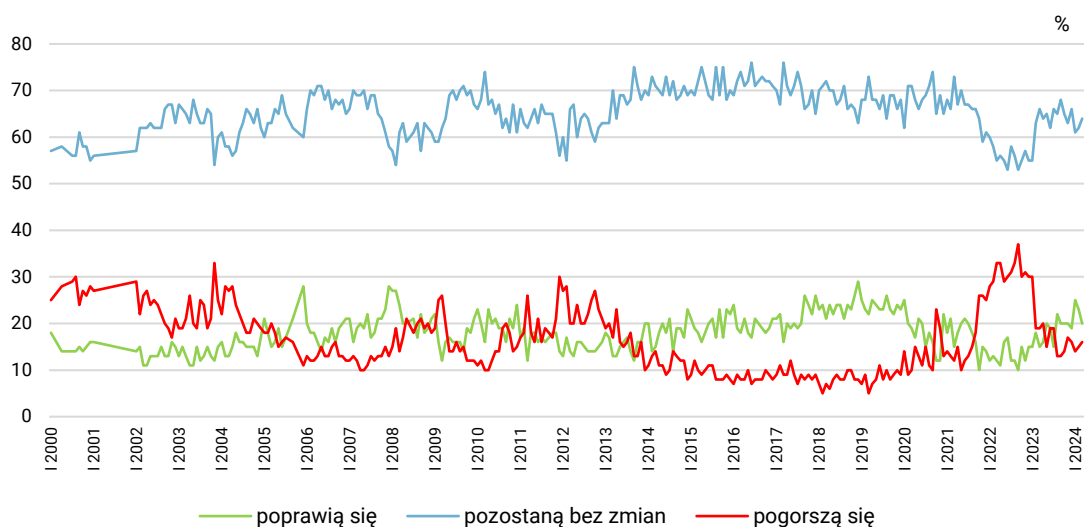
RYS. 4. Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:

W marcu br. blisko dwie trzecie pytaných (64%) uważało, że warunki materialne ich gospodarstw domowych w ciągu najbliższego roku nie zmienią się, co piąty badany przewidywał ich poprawę (20%), a trochę mniej – pogorszenie (16%). W ciągu ostatniego roku zarejestrowaliśmy pewną poprawę przewidywań. Począwszy od września 2021 roku aż do kwietnia 2023 roku w prognozach przeważał pesymizm, w kolejnych miesiącach bywało różnie, natomiast od sierpnia 2023 roku niezmiennie przeważa optymizm.

CBOS

RYS. 5. Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:

Obawy przed pogorszeniem warunków materialnych gospodarstw domowych częściej niż pozostali wyrażają badani w wieku 55 lat i więcej (20–21% w zależności od kategorii) oraz mieszkańcy wsi (20%). Pesymizm w tym obszarze częściej deklarują osoby obecnie niezadowolone z własnych warunków materialnych (48%), a wśród aktualnie z nich zadowolonych odsetek przewidujących pogorszenie jest czterokrotnie mniejszy (12%).

TABELA 4

Ocena własnych warunków materialnych	Przewidywania dotyczące warunków materialnych własnego gospodarstwa domowego w ciągu najbliższego roku:		
	pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się
	w procentach		
Złe	48	33	19
Średnie	19	66	15
Dobre	12	66	23

Z deklaracji badanych wynika, że w ciągu ostatniego roku ich sytuacja finansowa poprawiła się. Przybyło mających pewną swobodę finansową w gospodarowaniu domowym budżetem – którym starcza na wiele bez specjalnego oszczędzania, a ubyło żyjących skromnie, którzy na co dzień muszą bardzo oszczędnie gospodarować. Nadal jednak największa część badanych deklaruje, że żyje im się średnio – starcza im na co dzień, ale muszą oszczędzać na poważniejsze potrzeby. Jednocześnie w stosunku do ubiegłego roku zmniejszyły się obawy przed biedą, a wzrósł odsetek badanych spokojnych o swoją finansową przyszłość. Obecnie blisko co trzeci dorosły Polak jest całkowicie spokojny o finanse swojego gospodarstwa domowego, a nieco więcej niż co czwarty wyraża większe lub mniejszej obawy przed biedą. Zarejestrowaną w ciągu ostatniego roku poprawę można tłumaczyć nie tylko spadkiem inflacji – gdy realizowaliśmy zeszłoroczne badanie inflacja r/r wynosiła 16,1%, a według wstępnych szacunków inflacja w marcu tego roku wyniosła 1,9% r/r³ – i związanym z tym wzrostem realnych wynagrodzeń, lecz również innymi czynnikami, m.in. podwyżkami w sferze budżetowej, wyraźnym wzrostem płacy minimalnej i powiązanych z nią świadczeń czy też podwyżką świadczenia 500+.

Najlepsze w historii naszych badań wskaźniki położenia materialnego rejestrowaliśmy w przededniu pandemii koronawirusa. Pandemia, wojna za naszą wschodnią granicą, a także wysoka inflacja nie pozostały bez wpływu na postrzeganie sytuacji materialnej – monitorowane przez nas wskaźniki uległy pewnemu pogorszeniu. Po zarejestrowanej w tym roku poprawie udział dorosłych Polaków deklarujących, że żyje im się dobrze lub bardzo dobrze, jest taki sam jak w roku 2019 – czyli należy do najwyższych w historii naszych badań – natomiast odsetek obawiających się biedy jest obecnie wyższy niż wówczas.

Opracowała

Małgorzata Omyła-Rudzka

---

³ Szybki szacunek wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w marcu 2024 roku, GUS, marzec 2024.

TABELA 1

		Które z wymienionych określeń najlepiej charakteryzuje sposób gospodarowania w Pana(i) gospodarstwie domowym?				Liczba osób
		Żyjemy bardzo biednie/skromnie	Żyjemy średnio – starcza nam na co dzień, ale musimy oszczędzać na poważniejsze zakupy	Żyjemy dobrze/ bardzo dobrze	Trudno powiedzieć	
Ogółem		15	52	33	1	1083
Płeć	Mężczyźni	14	50	36	1	512
	Kobiety	15	53	30	1	570
Wiek	18–24 lata	4	49	46	1	102
	25–34	5	56	39	1	165
	35–44	10	44	46	0	209
	45–54	15	53	32		179
	55–64	21	54	24	2	166
	65 lat i więcej	25	54	20	1	261
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	58	24	0	445
	Miasto do 19 999	13	54	32	1	156
	20 000 – 99 999	13	53	33	2	212
	100 000 – 499 999	15	44	40	1	154
	500 000 i więcej mieszk.	9	32	58	1	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	47	21	1	152
	Zasadnicze zawodowe	22	60	18	1	230
	Średnie	10	57	32	1	384
	Wyższe	7	41	51	1	316
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	2	33	63	2	127
	Średni personel, technicy	12	57	31		50
	Pracownicy adm.-biurowi	10	53	35	2	88
	Pracownicy usług	10	57	33		85
	Robotnicy wykwalifikowani	12	58	28	2	129
	Robotnicy niewykwalifik.	17	63	21		29
	Rolnicy	18	58	22	1	46
	Pracujący na własny rach.	4	29	68		59
	Bezrobotni	25	35	39		17
	Emeryci	24	57	18	0	295
	Renciści	34	60	6		44
	Uczniowie i studenci	7	39	54		57
	Zajmujący się domem i inni	11	62	27		55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	16	42	41	1	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	4	57	37	2	125
	sekt. pryw. poza rolnict.	7	47	45	1	297
	prywatnym gosp. rolnym	16	59	25		48
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	31	58	11		96
	Od 1500 zł do 1999 zł	31	58	12		115
	Od 2000 zł do 2999 zł	18	59	22	0	193
	Od 3000 zł do 3999 zł	5	54	42		152
	4000 zł i więcej	9	29	62		187
	Trudno powiedzieć	15	52	31	2	132
	Odmowa odpowiedzi	7	57	33	3	209
Ocena własnych war. mater.	Złe	69	31			53
	Średnie	23	69	6	2	411
	Dobre	5	42	53	0	619
Udział w prakt. Religijnych	Kilka razy w tygodniu	36	42	22		50
	Raz w tygodniu	17	56	26	0	338
	1–2 razy w miesiącu	15	60	25	1	182
	Kilka razy w roku	15	47	37	0	259
	W ogóle nie uczestniczy	7	46	47		239
Poglądy polityczne	Lewica	6	49	45	0	232
	Centrum	11	52	36	1	279
	Prawica	21	52	28		408
	Trudno powiedzieć	18	56	24	2	139

TABELA 2

		Które z poniższych stwierdzeń wybrał(a)by Pan(i) jako najbardziej zgodne z obecną sytuacją finansową w Pana(i) gospodarstwie domowym?					Liczba osób
		Jestem spokojny(a), że finansowo dam (damy) sobie radę	Nie boję się biedy, chociaż martwię się, że moja (nasza) sytuacja materialna może się pogorszyć	Obawiam się biedy, choć sądzę, że jakoś sobie poradzę (poradzimy)	Boję się biedy i nie wiem, jak sobie poradzę (poradzimy)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		31	40	23	4	2	1082
Płeć	Mężczyźni	36	38	22	2	2	511
	Kobiety	27	41	24	6	3	571
Wiek	18–24 lata	44	28	25		2	102
	25–34	42	36	17	1	3	165
	35–44	31	44	24	1	0	210
	45–54	26	44	22	6	1	177
	55–64	29	40	22	6	2	166
	65 lat i więcej	24	39	27	7	3	261
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	38	30	6	2	444
	Miasto do 19 999	33	39	22	4	2	156
	20 000 – 99 999	36	38	22	3	2	212
	100 000 – 499 999	38	43	13	2	4	154
	500 000 i więcej mieszk.	38	44	14	1	2	116
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	20	28	38	10	4	151
	Zasadnicze zawodowe	23	42	28	6	2	230
	Średnie	32	42	22	3	2	384
	Wyższe	42	41	14	1	2	317
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	46	43	8	1	2	127
	Średni personel, technicy	30	45	19	1	4	50
	Pracownicy adm.-biurowi	31	39	25	2	2	88
	Pracownicy usług	25	53	21	1		85
	Robotnicy wykwalifikowani	33	44	17	3	3	129
	Robotnicy niewykwalifik.	26	38	33		3	28
	Rolnicy	19	34	40	6	1	46
	Pracujący na własny rach.	50	34	16			60
	Bezrobotni	29	33	26	9	3	17
	Emeryci	24	38	28	8	2	295
	Renciści	20	29	32	13	5	44
	Uczniowie i studenci	53	21	23		3	57
	Zajmujący się domem i inni	21	45	30	3	1	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	33	46	17	2	2	139
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	34	44	20		2	123
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	42	16	2	2	298
	prywatnym gosp. rolnym	15	40	40	4		48
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	18	28	37	16	1	96
	Od 1500 zł do 1999 zł	17	36	39	6	1	115
	Od 2000 zł do 2999 zł	21	52	23	4	1	193
	Od 3000 zł do 3999 zł	40	47	12	1		152
	4000 zł i więcej	55	38	6		1	187
	Trudno powiedzieć	24	31	35	6	4	132
	Odmowa odpowiedzi	32	37	24	2	6	208
Ocena własnych war. mater.	Złe	4	18	49	27	3	53
	Średnie	11	44	36	6	4	411
	Dobre	47	39	13	1	1	618
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	31	22	20	3	50
	Raz w tygodniu	22	43	28	4	2	336
	1–2 razy w miesiącu	29	38	28	2	2	182
	Kilka razy w roku	34	40	21	4	1	260
	W ogóle nie uczestniczy	45	38	15	1	1	239
Poglądy polityczne	Lewica	45	40	13	2	1	232
	Centrum	33	45	18	3	1	278
	Prawica	27	37	30	5	1	408
	Trudno powiedzieć	21	35	29	7	8	140

TABELA 3

		Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:			Liczba osób
		złe	ani dobre, ani złe	dobre	
		%	%	%	
Ogółem		5	38	57	1089
Płeć	Mężczyźni	5	37	58	513
	Kobiety	5	39	56	576
Wiek	18–24 lata	7	30	63	103
	25–34	2	35	63	167
	35–44	3	28	68	212
	45–54	6	39	56	179
	55–64	7	44	50	166
	65 lat i więcej	5	48	47	261
Miejsce zamieszkania	Wieś	7	41	52	448
	Miasto do 19 999	5	35	60	156
	20 000 – 99 999	4	41	55	212
	100 000 – 499 999	2	37	61	154
	500 000 i więcej mieszk.	3	28	69	120
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	10	53	36	152
	Zasadnicze zawodowe	7	45	48	230
	Średnie	3	38	59	385
	Wyższe	3	26	71	322
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	1	18	82	129
	Średni personel, technicy	3	29	68	50
	Pracownicy adm.-biurowi	2	34	63	90
	Pracownicy usług	5	40	54	85
	Robotnicy wykwalifikowani	3	38	59	129
	Robotnicy niewykwalifik.		27	73	29
	Rolnicy	8	49	43	46
	Pracujący na własny rach.	1	25	74	60
	Bezrobotni	24	27	49	17
	Emeryci	6	46	48	295
	Renciści	11	70	19	44
	Uczniowie i studenci	10	34	56	59
	Zajmujący się domem i inni	5	47	47	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	2	31	67	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	0	38	62	125
	sekt. prywat. poza rolnict.	4	27	70	302
	prywatnym gosp. rolnym	7	47	46	48
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	16	59	25	96
	Od 1500 zł do 1999 zł	11	58	31	115
	Od 2000 zł do 2999 zł	5	43	52	193
	Od 3000 zł do 3999 zł	1	30	70	152
	4000 zł i więcej		18	82	188
	Trudno powiedzieć	7	34	59	132
	Odmowa odpowiedzi	2	40	57	214
Ocena własnych war. mater.	Złe	100			53
	Średnie		100		416
	Dobre			100	621
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	11	40	49	50
	Raz w tygodniu	4	39	57	338
	1–2 razy w miesiącu	6	40	54	182
	Kilka razy w roku	6	33	61	260
	W ogóle nie uczestniczy	4	37	59	240
Poglądy polityczne	Lewica	3	29	68	233
	Centrum	5	38	57	279
	Prawica	6	38	56	408
	Trudno powiedzieć	5	48	47	140

TABELA 4

		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:			Liczba osób
		pogorszą się	pozostaną bez zmian	poprawią się	
		%	%	%	
Ogółem		16	64	20	1089
Płeć	Mężczyźni	15	61	23	513
	Kobiety	17	66	17	576
Wiek	18–24 lata	10	62	28	103
	25–34	13	56	31	167
	35–44	15	60	26	212
	45–54	14	64	22	179
	55–64	20	70	10	166
	65 lat i więcej	21	70	9	261
Miejsce zamieszkania	Wieś	20	62	18	448
	Miasto do 19 999	15	72	13	156
	20 000 – 99 999	12	69	20	212
	100 000 – 499 999	14	62	24	154
	500 000 i więcej mieszk.	16	56	28	120
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	54	27	152
	Zasadnicze zawodowe	19	69	12	230
	Średnie	16	66	18	385
	Wyższe	13	63	24	322
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	9	57	33	129
	Średni personel, technicy	12	67	20	50
	Pracownicy adm.-biurowi	16	63	21	90
	Pracownicy usług	11	65	24	85
	Robotnicy wykwalifikowani	18	65	17	129
	Robotnicy niewykwalifik.	6	80	14	29
	Rolnicy	19	67	14	46
	Pracujący na własny rach.	8	55	36	60
	Bezrobotni	14	46	40	17
	Emeryci	22	71	6	295
	Renciści	15	56	29	44
	Uczniowie i studenci	14	55	31	59
	Zajmujący się domem i inni	25	56	19	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	12	64	23	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	16	64	20	125
	sekt. prywat. poza rolnict.	11	62	27	302
	prywatnym gosp. rolnym	17	70	13	48
Dochody na jedną osobę	Do 1499 zł	13	62	25	96
	Od 1500 zł do 1999 zł	22	61	17	115
	Od 2000 zł do 2999 zł	15	72	12	193
	Od 3000 zł do 3999 zł	12	68	20	152
	4000 zł i więcej	13	62	24	188
	Trudno powiedzieć	20	60	19	132
	Odmowa odpowiedzi	18	60	22	214
Ocena własnych war. mater.	Złe	48	33	19	53
	Średnie	19	66	15	416
	Dobre	12	66	23	621
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	25	66	9	50
	Raz w tygodniu	19	65	16	338
	1–2 razy w miesiącu	22	65	13	182
	Kilka razy w roku	14	64	23	260
	W ogóle nie uczestniczy	9	61	30	240
Poglądy polityczne	Lewica	6	65	29	233
	Centrum	13	67	20	279
	Prawica	26	61	14	408
	Trudno powiedzieć	12	66	21	140